

# Typisch excellent

TEKST YOLANDE EMMELLOT, WOUTER SCHENKE EN  
MARIANNE BOOGAARD GEPUBLICEERD OP 08-09-  
2020 GEWIJZIGD OP 10-09-2020



Wat kenmerkt een excellente school?

Onderzoekers doken in inspectiedata en juryrapporten en spraken met schoolleiders.

‘Excellente scholen’ (met predicaat, zie kader) scoren gemiddeld vaker hoger op de inspectiestandaarden aanbod, (extra) ondersteuning, resultaten en veiligheid dan ‘goede scholen’. Hun onderwijsaanbod sluit vaker aan bij de behoeften van leerlingen, en de doorstroming en eindresultaten van de leerlingen zijn vaker goed op orde. Ze hebben meestal een veilige leeromgeving gecreëerd, waar leerlingen indien nodig extra ondersteuning krijgen.

## Meer dan papieren profiel

Kenmerkend is ook dat deze scholen de aandacht voor onderwijskwaliteit en -visie laten doorwerken tot in de haarvaten van de organisatie. Schoolleiding en leraren zorgen voor een coherente aanpak. Dit blijkt uit een analyse van juryrapporten en aanvullende gesprekken met veertien schoolleiders van twaalf excellente scholen. De bevindingen passen bij eerdere inzichten uit literatuur over effectieve scholen: samenhang en afstemming tussen collega’s zijn belangrijk voor goed functioneren. Excellente scholen blijken daartoe beter in staat én blinken uit in een bepaald excellentieprofiel.

De schoolleiders zien een professioneel team, waarin iedereen zich verantwoordelijk voelt, als essentieel voor hun succes. Ze benadrukken daarnaast dat het belangrijk is de onderwijsvisie continu levend te houden. Die visie dient niet alleen het ‘papieren’ profiel van de school, maar moet verweven zijn in de hele onderwijsorganisatie. Die samenhang in visie en uitvoering zien we terug in de inspectiewaardering. Excellente scholen die zich profileren op schoolklimaat en gedrag bijvoorbeeld scoren vaker ‘goed’ op de inspectiestandaard veiligheid dan excellente scholen zonder dit profiel. Dit betekent dat deze scholen overtuigend en met alle betrokkenen (leiding, leraren en ouders) een veilige omgeving voor leerlingen realiseren.

## Kritische noot

Eerder is weleens kritiek geuit op het excellentiepredicaat: het zou verwarrend zijn, omdat het lijkt alsof dit staat voor excellente onderwijskwaliteit op alle gebieden.

Maar excellent is niet bedoeld als overtreffende trap van goed, volgens de jury; zij legt de nadruk op de vernieuwingen die een school durft aan te gaan en op de voorbeeldrol voor andere scholen. Een ander kritiekpunt is dat de procedure tijdrovend kan zijn. Zo moet eerst de inspectie de school bezoeken (zie kader). Er zijn misschien scholen die vergelijkbaar presteren, maar ervoor kiezen om niet het traject in te gaan: deze vallen buiten de radar. Scholen die wel deelnemen, doen dat vanwege de externe toetsing van de schoolkwaliteit en erkenning van hun ontwikkeling. En die erkenning, zo weten we uit eerder onderzoek, draagt bij aan het zelfbewustzijn van de school.

### **Driejarig predicaat**

Een zogenoemde excellente school heeft een goede onderwijskwaliteit en onderscheidt zich op een excellentieprofiel. De school bepaalt daarvan de inhoud: bijvoorbeeld een breed, vakoverstijgend onderwijsaanbod, een onderscheidende aanpak voor leerlingen met een taalachterstand, of een veilig schoolklimaat. In 2019 kregen 64 po-, 110 vo- en 17 (v)so-scholen het drie jaar geldige predicaat. Alleen met de waardering 'goed' van de inspectie kunnen scholen (en vo-afdelingen, zoals havo bovenbouw) hiervoor opgaan. Een onafhankelijke jury gaat na of het excellentieprofiel past binnen de schoolvisie, goed wordt uitgevoerd, herkenbaar is en doorwerkt in de hele organisatie.

*Wouter Schenke e.a., Kenmerken en voorbeeldfunctie van Excellente scholen. Hoe excellent zijn Excellente scholen? Kohnstamm Instituut, in opdracht van de inspectie/NRO, 2020.*

*De onderzoekers hebben van vier Excellente scholen (po, vmbo/mavo, havo/vwo en so) een infographics gemaakt, die laten zien hoe deze scholen zich ontwikkeld hebben op hun eigen manier en wat de overeenkomsten zijn: [het Wolfert Tweetalig](#) in Rotterdam, [de Auris Dr. M. Polanoschool](#) in Rotterdam, [de Casimirschool](#) in Gouda en [het Tabor College d'Ampte](#) in Hoorn.*

*[Lees ook het interview met Eva Naaijens](#), toen zij nog schoolleider was op haar vorige excellente school, sbo Michaëlschool in Amersfoort (2016):*

#### **Bronnen:**

Ten Berge et al., 2015 en Van der Wel, Snijdewint & Mol, 2016

Berge, H. ten, Van den Berg, I., Van Ravenswaaij, H., Mol, N., Bertling, L., Paulussen-Hoogeboom, M., & Van der Wel, J. (2015). Evaluatieonderzoek naar het predicaat excellente school: Eindrapport. Amsterdam: Regioplan.

Wel, J. van der, Snijdewint, M., & Mol, N. (2016). Extern evaluatieonderzoek traject excellente scholen. Amsterdam: Regioplan.

*Dit artikel verscheen in Didactief, september 2020.*

<https://didactiefonline.nl/artikel/typisch-excellent>